

A ROSSZ EMBER

Néha a csergőórák is elromlanak, Pajtikám, s olyankor csodálkozva megzörgetik az emberek, szerintem beszéltetni, vallatni akarják, hátha sikerül megfejteni a titkot, hogy miért, miért kellett elromlaniok, amikor csörögniök kellene, de a csergőórák hallgatók, és igazat adok nekik, mert én sem szeretném, ha zörgetéssel akarnának szóra bírni. És azt is megértem, hogy néha elromlanak a csergőórák, hiszen az ember teremtette őket, s néha az ember is elromlik, talán megkeseredik a nyála, vagy sötétebb lesz a szíve valamitől, nem tudom, sem pszichológus, sem biológus, sem más ...gus nem vagyok, én csak annyit tudok, hogy az ilyen emberre azt mondják, hogy rossz ember, és mindenfélet kitalálnak róla, az okokat keresik, és meg is találják, meg kell találniuk, Pajtikám, mert nagyon fontos, hogy megtaláljuk a rosszság indítékait, mert akkor tovább tudunk himni saját jószágunkban; némelyek hirdetni is szokták, hogy jóknak születtek, és állandóan csak jót cselekedtek, és a feleségük is jónak született, és állandóan jót cselekszik, és az apjuk, nagypapjuk, visszamenőleg hetediziglen az egész család, és az összes ősök jóknak születtek és jót cselekedtek, mint egy automata gép, amely állandóan automata gép, attól automata, hogy automatának teremtették, s ha beledobsz egy pénzdarabot, boldogan csilingel, és eléd helyez egy csomag cigarettát, egyszer aztán gondol egyet, és megrozsdásodik, vagy nem is gondol semmire, csak egyszerűen megrozsdásodik, s a hiszékenyek még bele-beledobnak egy-egy pénzdarabot, de akkor már nem csilingel boldogan, csak nyöszörög, ment restelli, hogy nem tud többé automata lenni, aztán már nem is nyöszörög, mert restelli, hogy nyöszörgött valamikor. És akkor jön egy nagyokos, és belerúg, és ha a nemautomata-automatának lábai lennének, biztosan visszarúgna, a nagyokosba rúgna, Pajtikám, és igaza lenne, mert a rossz automatának nem lehet sem rúgással, sem zörgetéssel megédesíteni a keserű nyálát, és a szívet sem lehet rózsaszínűvé változtatni.

Valahogy így történik a rossz emberekkel is, akik jók voltak valamikor, de egyszer csak megrozsdásodott a szívéük, és mindig akkor hallgatnak, amikor cseregni kellene, és amikor hallgatást várnak tőlük, fül-sértően csörömpölnek, és akkor rájuk mondják, hogy ezek rossz emberek, és a szomszédok kinyomozzák az okokat, aztán mindenki belenyugszik, néha egy-egy nagyokos megpróbálja megmenteni őket a jósnak, de mindig mindenki rúgással kezdi, a rossz embereknek ettől nem édesül meg a nyáluk, csak egyszerűen visszarúgnak, mert őket is kétlábúaknak teremtette az isten, Pajtikám.

Mostanában elégedetlen vagy a leveleimmel, Pajtikám, most is halom, ahogy dünyögöd félhangosan, hogy sok a duma, sok a duma, sok a leíró szöveg, jöjjenek már a párbeszédok, történjék már valami érdekes, de az igazság az, hogy kívánságaidat sosem tudom maradéktalanul

teljesíteni, mert a rossz emberek keveset beszélnek, nekik bőven elég az, hogy rossz emberek, mint ahogy nekünk is elég az, hogy jó emberek vagyunk, felesleges állandóan ezzel kérkedni, hiszen léteznek olyan automaták is, amelyek nem csilingelnek, ha pénzdarab kerül a gyomrukba.

Az én rossz emberem, akiről mesélni akarok, nem volt egy a hétköznapi rossz emberei közül, ő egy igazi rossz ember volt, a legigazibb rossz ember, mert soha senki sem tudta kinyomozni rosszságának indítékait, biztosan azért terjedt el róla, hogy rossznak született, a rosszság kedvéért született ilyennek, mint az automatában a selejt, amelyet káromkodva elhajítanak az emberek, mert nem érdemli meg, hogy automatának nevezzék, ha képtelen automata lenni. Az én rossz emberem nem sírt, amikor a világra hozták, mogorva volt és életunt, és olyan is maradt, sem belső, sem külső színeit nem változtatta meg soha, mindig mogorva volt és életunt, sokan azt hitték, hogy néma is, mert nem beszélgett senkivel, de tőle sem kérdezte meg soha senki, hogy tulajdonképpen kicsoda, amikor öreg korára letelepedett nálunk, a mi városunkban, ahol az emberek többsége jónak született, és állandóan csak jót cselekedett.

Aztán valaki azt mondta, hogy haldoklik a rossz ember, napok óta nem látták kijönni a házból, hát én elmentem hozzá, mert én még sosem láttam egy igazi rossz embert, Pajtikám.

A kapu nem volt bezárva, végigmentem az udvaron, s halkán kopogtattam az ajtaján.

— Ki az? — kérdezte a rossz ember.

— Én vagyok — mondtam.

Vártam, hogy kérdezze meg, ki az az én, de nem mondott semmit.

— Valaki, aki szeretné látni a rossz embert.

— Jöjjön be — mondta.

A rossz ember az ágyban feküdt, a szobában félhomály volt, majdnem sötét.

— Mit akarsz? — kérdezte.

— Semmit — mondtam —, semmit sem akarok, csak azt mondták, hogy haldoklik a rossz ember, és én szerettem volna látni egy igazi rossz embert, mert még sosem láttam ilyen csodát.

— Ki mondta, hogy haldoklik a rossz ember? — kérdezte.

— Mindenki erről beszél — mondtam —, többen szeretnének idejönni, de nem mernek.

— S te mertél?

— Én igen — mondtam —, mert én olyan jó vagyok, hogy engem nem lehet elrontani, tetszik tudni, nálunk mindenki jó, az anyám is, az apám is, a nagyapám is jó volt, és nálunk mindenki mindig csak jót cselekedett.

— Mint az automaták, mi?

Nem értettem, hogy milyen automatákról beszél, akkor még nem értettem, Pajtikám.

— Na, ha ilyen jó vagy és bátor, gyere közelebb — mondta —, ülj le az ágyam szélére.

— Olyan bátor azért nem vagyok — mondtam.

— Pedig én nem szoktam gyerekeket enni — bátorított a rossz ember.

— Remélem is — mondtam —, mert én nem szeretnék sem leves, sem második fogás lenni.

— Jópofa vagy — dünnyögte.

— Tessék elhagyni a pofát, maradjunk csak a jónál — kértem —, mert én inkább jó vagyok, mint jópofa, tessék elhinni nekem.

— Na, közelebb jössz? — kérdezte.

— Nem — mondtam —, nem megyek közelebb, mert félek, nehogy valami baj legyen.

Azt hiszem, dühös lett a rossz ember, Pajtikám, mert egy kicsit felemelkedett, kiszakította a párnát a feje alól, s hozzámvágta, a hangja rekedt volt, de nehogy azt gondold, hogy olyan hüléses rekedtség volt a hangjában, az nem jön ilyen hirtelen, egyik percről a másikra, az ilyen hirtelen jött rekedtséget a könnyek okozzák, amelyek olyan csatornákon közlekednek, amelyek nem vezetnek soha kifelé, látod ez a rozsdásodás kezdete, amikor a csatorna egyik fele eldugaszolódik, s a könnyek kénytelenek egyirányban közlekedni, mindig visszafelé, s talán ettől keseredik meg a nyál, s ettől nem tudnak még nyöszörögni sem a csergőórák.

— Mire esküdjek? — kiáltotta rekedten a rossz ember.

— Azt hiszem, felesleges — mondtam —, úgysem tudom elhinni az esküjét, mert a rossz emberek esküje nem érvényes a jó emberek számára.

— Hát akkor a rossz emberségemre esküszöm, akarod?

— Én nem akarom — mondtam —, de ha kedve telik benne, hát esküdjék.

Es megesküdtött, a rossz emberségére esküdtött, hogy ha közelebb megyek, semmi bántódásom nem lesz. Mit tehettem volna, mint hogy higgyek az esküjének, és közelebb mentem, Pajtikám.

— Hallod, miért mondják, hogy rossz ember vagyok? — kérdezte a rossz ember.

— Nem tudom — mondtam —, de mindenki azt mondja.

— De miért, miért?

— Azt mondják, hogy rossz ember, de nem olyan, mint a rossz emberek általában, mert azoknál tudni lehet, hogy miért lettek rossz emberek.

— S nálam nem lehet tudni?

— Nem — mondtam. — Azt mondják, hogy még soha nem ismertek olyan rossz embert, aki rossz embernek született volna.

— S én annak születtem?

— Azt mondják — feleltem.

A rossz ember lehunyta a szemét, ültem az ágya szélén, hallgattunk. Teltek a percek, olyan furcsa volt, hogy egy jó ember ül egy rossz ember ágya szélén, látod, ilyesmi is csak velem fordulhat elő, mert hittem az esküjében, hittem abban, hogy sem levesnek, sem második fogásnak nem fog elfogyasztani, tudd meg, Pajtikám, hogy a jó emberek sosem hisznek a rossz embereknek és sosem ülnek az ágyuk szélére, mert félnek, hogy ők is rossz emberekké válnak, de a jó emberek még egymás ágya szélére sem ülnek, vagy ha odaülnek, akkor sem szeretnek sok ideig egymás mellett tartózkodni, mert félő, hogy megtépi egymást, hiszen nehezen lehet eldönteni, hogy ki a jó és ki a jobb, és ha valaki azt hirdetné magáról, hogy ő a legjobb ember, azt bárki megenné levesnek vagy

másodiknak, tudod, a jó emberek között is vannak furcsa fajzatok, éppen mint a rossz emberek között, akik nem restellnek néha befele sírni, ha befele sírni való kedvük támad.

Gondoltam, most már elmehetek, semmit sem tudtam meg, semmivel sem lettem okosabb, igaz, nem is akartam megtudni semmit, csak látni akartam egy igazi rossz embert, de nem volt rajta semmi különös, egy közönséges beteg ember volt, Pajtikám, aztán furcsa volt, mert rájöttem, hogy a beteg jó emberek is pontosan ilyenek, ugyanígy lehunyják a szemüket, amikor gondolkoznak, vagy ha fáj valamijük.

— Tudom már, hogy miért hiszik azt, hogy rossz ember vagyok — mondta halkán a rossz ember.

— Miért? — kérdeztem.

— Mert én sosem mondtam senkinek, hogy jó ember vagyok, hogy az apám, az anyám, a nagyapám is jó ember volt, és mindig jót cselekedett. Azért.

— Lehet — mondtam —, én ehhez nem értek.

— Hallgass ide — folytatta —, mondd el mindenkinek, hogy én azt mondtam, hogy jó ember vagyok, és mindig jót cselekedtem, és az őseim is jók voltak, és mindig jót cselekedtek, és én egy jó automata vagyok, aki boldogan csilingel, ha beledobnak egy pénzdarabot, és én olyan csergőóra vagyok, amelyik sosem fog elromlani, mindig cseregni fog, ha azt akarják, hogy cseregjen, mondd ezt el nekik.

— Elmondom nekik — ígértem.

— Most mondok még valamit, amit nem kell elmondanod senkinek, csak neked mondom, akarod?

— Akarom — mondtam.

És elmondta, Pajtikám, hogy egyszer, egyetlenegyszer rosszat cselekedett, régen volt, nagyon régen, még gyermekkorában történt, amikor megszületett a kisöccse, akinek aranyszál volt a haja helyén, senki sem tudta, hogy aranyból vannak a hajszálai, de ő megérezte ezt, s egy óvatlan pillanatban, amikor senki sem látta, kihúzta a kisöccse aranyhaját. A kisöccse borzasztóan ordított, mert nem akarta, hogy kihúzzák az aranyhaját, de nem tudott védekezni, nem tudott ellenkezni vele, s ott maradt kopaszon, ügyefogyottan és megsemmisülve. A rossz ember aztán megpróbálta a saját hajszálait is kihúzni, de nem sikerült, túlságosan fájt ahhoz, hogy sikerülhessen, pedig arra vágyott, hogy a kisöccse aranyhaját a saját fejére tegye, hátha gyökeret ereszt a feje tetején, aztán megnövesztette volna, hogy hosszan, hullámosan omoljék a vállára, egészen a földre, mint egy aranyzuhatag, mint egy élő aranyátor, amely megvédelmezné a szelektől, a fagytól és az emberek jóságától, rosszaságától egyaránt.

S lehet, hogy a rossz embernek igaza volt, Pajtikám, mert jó lenne néha meghúzódnunk élő aranyátraink biztonságában, a szelek és mennydörgések földi háborújának disszonáns hangzavarától védekezve, amely sokszor megsüketít bennünket, s ha süketek vagyunk, saját lelkünk apró zörrenéseire sem tudunk odafigyelni, kénytelenek vagyunk engedelmessé válni a szelek akarátának, amelyek magukkal vonszolják tehetetlen lelkünket, kis apró zörrenései pedig a semmibe csuklanak, de nem látványos zuhanásról van szó, hiszen nem tudtuk még eltanulni a filmek káosz-dőreitől a lelki halálugrásokat, lelkeink zörrenéseit nem látta el a ter-

mészet a megacélosodott idegzet és izomzat mankóival. De ne keseredjünk el, Pajtikám, hiszen azért vagyunk huszadik századi emberek, hogy akkor is higgyünk az álmainkat követő reggeli felkelések értelmében, ha napközben kifricskázzák a szelek lelkünk apró zörrenéseit, s az immár üressé vált zacskó, lelkünk szomorú porhüvelye hagyja magát a szédület körforgásába hajítani, a mennyekbe és a föld alá, a két lábon járó örömök és az ájult bánatok közé, s koronatanúként ott vagyunk a hit és az élet menyegzőjén, s ha kell, s az elmúlás tornácán kopogtatunk, de kérдем én, Pajtikám, ha megkapaszkodhatnánk élő aranyátraink jól megfont köteleibe, ki tudnánk-e vonni magunkat a kötelező tanúskodás alól, tudod mit: igen, higgyük azt, hogy egyeseknek sikerülne ez az állandó hátraszaltó, amely tulajdonképpen nyugalmi helyzetet jelentene, mert kiegyensúlyozná a szelek ráncigálását, jó, legyen, higgyünk ebben, de mi lesz akkor a fagyokkal, amelyek jéghideg keblükre ölelnek bennünket aranyátraink alatt, mostoha anyák ölése az ilyen mohó, külvilágnak szánt ölelés, amely kívül a virágszirom káprázatos szépségeit ölti magára, belül pedig szédület, levegőtlenység, fagyhalál. Mostanában levegővel táplálkoznak a lelkek is, s a lélekvándorlás kimegy a divatból, Pajtikám, a lelkek önmaguk társaságában érzik jól magukat, otthonülők, mint a nyugdíjas suszterek vagy a megbénult, szenilis vénasszonyok, s akkor jönnek a fagyok, s aranyátrainkkal együtt apró sziklákká változtatnak bennünket, de nem kell búsulni, a történelem előcsarnokának végtelenek a méretei: elférünk benne. A belső termék illatát nem tudjuk magunkba szívni, ne felejtőd el, hogy sziklák vagyunk, röghözkötöttek, nem tudunk sem előre, sem hátra mászkálni többé, még akkor sem, ha eljön a tavasz, s örvendve nézzük, ahogy cseppfolyósodik körülöttünk a világ, enged a szorítás, szabadok vagyunk, azaz csak azt gondoljuk, hogy szabadok vagyunk, hiszen aranyátraink kötelei, a fagyok leple alatt, elvégezték kisdéd játékaikat, íme, mivé lettünk: az önfojtogatás inkvizitorai. Na, kell még aranyátor, Pajtikám?

Kell, mondod, rendben van, mondom én is, elmennek a fagyok, köteleink szétmállottak, szabadok vagyunk, aztán új kötelekből új aranyátrákat építünk magunk köré, némán, öntelten hallgatunk, miénk a világ, de nem kell nekünk, elegen vagyunk: önmagunk. Aztán megjelennek a jó emberek, és azt mondják, hogy rossz emberek vagyunk. De nem akármilyen rossz emberek, hanem igazi rossz emberek, mert annak születünk. Miért, kérdezzük, miért, miért, de nem méltatnak válaszra, annyi közünk van a jó emberekhez, hogy néha megszánnak bennünket, s aranyátraink küszöbére köpnek. Nem akarjuk bevallani, de ilyenkor boldogok vagyunk. Na, kell még aranyátor, Pajtikám?

Kell, kell, kell, mondod, építsünk új aranyátrákat magunk köré, aztán lépünk elő, legyünk tékozló fiúk, s hirdessük, hogy jó emberek vagyunk, és mindig jót cselekedtünk, az anyánk, apánk, nagyapánk is jó ember volt, és jót cselekedett, és azt mondod, hogy elhiszik nekünk, igen, elhiszik nekünk, minden rendben van, elvegyülünk, nem nehéz, egyforma testi s lelki ruhákat viselünk, jók vagyunk, csak arra kell vigyázni, hogy ne mulasszuk el nap mint nap ismételtetni, hirdetni, belegyömöszölni a körülöttünk ténfergők tudatába, hogy jóknak születünk, jók vagyunk, jóknak születünk, jók vagyunk... Aztán felfedezünk egy rossz embert, onnan lehet ráismerni, hogy aranyátorban közlekedik, és akkor kiálta-

nunk kell: bűdösség van, rossz ember van közöttünk, lehelete megfer-
tözi a levegőt, köpjetek a küszöbére! Hagyjuk, hogy a küszöbére köpjenek,
de mi nem köpünk, mi nagyokosok vagyunk: rúgunk. Mi jó emberek
vagyunk, s kizárólag csak azért rúgdosunk, hogy kitapossuk belőle a
rosszaságot, de a rossz embernek nem édesül meg ettől a nyála, és egy-
szerűen visszarúg, szerencséje van, mert őt is kétlábúnak szülte az anyja,
Pajtikám. Na, kell még aransátor? Nem, nem kell aransátor, de akkor
mit kell csinálni, kérded, mit kell csinálni, kérdem én is.

— Tudod, mit akartam csinálni? Miután észrevették, hogy a kis-
csémnek eltűntek az arany hajszálai, és mindenki sírt és jajgatott, és
simogatták megkopaszított fejét, egy óvatlan pillanatban, amikor senki
sem látta, próbáltam visszaragasztani az aranyhajszálakat, de nem sike-
rült. Ötször, tízszer és százszor is megpróbáltam, de soha nem sikerült.

És akkor nem volt mit tenni, Pajtikám, a rossz ember elásta az
aranyhajszálakat a kertben, a disznóól háta mögé. Azóta biztosan gyöke-
ret eresztettek, szétterebélyesedtek, s aranypalást van a kert, az udvar, a
ház alatt, magyarázta nekem, s egy dolgot szeretne még, egyetlen egyet,
hogy el tudjon menni oda, s ereje legyen foggal, körömmel, puszta kézzel
apró darabokra szaggatni a föld alatt növekedő palástot, Pajtikám.

— De erre már nem lesz erőm — mondta. — Segítenél nekem?

— Segítek — feleltem.

— Meg akarom büntetni magam.

— Ha úgy gondolja, hogy erre szükség van — mondtam —, hát
legyen.

— Gyere közelebb, és húzd ki egyenként a hajszálaimat.

Pajtikám, szerettem volna, ha ott vagy velem, vagy akárki a jó em-
berek közül ott lett volna velem, hogy tanácsot adjon, hogy segítsen,
mert nem tudtam, mit kell tenni olyankor, ha a bűnösök azért rimázkod-
nak, hogy lelkük hóhéraiként tegyél nekik szolgálatot, mert hátha nem is
volt bűnös ez a rossz ember, vagy az is lehet, hogy tévedés történt, és
nem is volt rossz ember soha, lehet, hogy egy egyszerű jó emberről van
szó, aki bűnhődni akar el nem követett bűneiért, és akkor hóhérkodni ilyen
ember felett semmiképpen sem jó cselekedet, inkább büntény, és a bűn-
sök mind-mind rossz emberek, és én nem akarok rossz ember lenni, Paj-
tikám.

Aztán mégis közelebb mentem, rátettem fejére a kezem, és ott volt
Rhodesia a feje tetején.

— Né — mondtam —, itt van Rhodesia a feje tetején!

— Húzzad már — mondta. — Egyenként!

— Igenis — mondtam. — Egyenként.

Pedig becsületszavamra mondom, Pajtikám, ott volt Rhodesia a feje
tetején, a gyűrődések voltak a hegyek, a forradásokban álltak a vizek, s
végül különféle barna pettyek, pattanások, sümölcsök képezték a lakott
területeket.

— Húzod? ... Húzod már?

— Legalább ötvenet kihúztam már — mondtam a rossz embernek,
s tovább bámultam Rhodesiát.

Mintha egy ködfátylon néztem volna az egészet, minden olyan moz-
dulatlan volt és magára hagyott, mintha a városokban nem éltek volna

emberek, a vizek semerre sem folytak, csak álltak, egyre álltak, éppen mint a hegyek, a törpe hegyek, összezsugorodva, tehetetlenül. És akkor fel akartam fedezni magam. Valahol nekem is ott kell lennem, amint egy rossz ember hóhéreként teljesítek szolgálatot, de nem láttam sehol semmit. Mintha nem léteztem volna, úgy nézett ki az egész.

— Itt valami nincs rendjén — mondtam —, hiszen nem látom magam. Vagy nem Rhodesia ez itten?

— Nem — mondta a rossz ember —, ez az én bűnös fejem.

Valahogy hasonlított Rhodiára, de mégsem lehetett az, ugye, Pajtikám, Rhodesia nem lehet egy rossz ember feje tetején.

— Kihúztad őket? — kérdezte izgatottan a rossz ember.

— Most húzom az utolsókat — mondtam —, na, most már kint van az egész.

— Mutasd! — mondta a rossz ember.

Segítség, Pajtikám, segítség, vajon mit kell olyankor tenni, amikor hóhérnak kell lenni, s nem tudsz hóhérekodni, pedig akarnál, akarnod kell, megkértek reá, rimázkodtak, hogy húzd ki, semmisítsd meg a bűnös hajszálakat, de a rossz embernek teljesen kopasz volt a feje, már réges-régen elhullatta a hajszálait, vagy ki sem nőttek soha, vagy talán önmaga kis-öccsének képzeli magát, nem tudom, de nem volt egyetlenegy hajszál sem a kezemben, Pajtikám.

— Akarom látni! Akarom látni! Mutasd! — kiáltotta a rossz ember. — Jogom van látni őket, hiszen az enyém! Hallod? Az enyém!!!

— Ne tessék haragudni — mondtam —, de nem volt mit kihúzni, mert a bácsi feje teljesen kopasz.

A rossz ember nem kiáltott többet, lehunyta a szemét, nem tudtam, mit csináljak, menjek, maradjak, aztán nagysokára megszólalt:

— Egyedül akarok maradni.

Ilyenkor, azt hiszem, nem kell köszönni, nem mondtam semmit, becsuktam magam után az ajtót, végigmentem az udvaron, és nem tudtam, mit kell csinálni.

Pedig milyen egyszerű volt, Pajtikám, örvendtem, hogy mégis eszembe jutott, egy kicsit fájtt ugyan, de összeszorítottam a szám, s egyik kezemmel belemarkoltam a hajamba, s kitéptem egy marékra valót, lehetett ötven szál is talán, nem tudom, rohantam vissza a rossz emberhez, a kapu nyitva volt, végigszáguldottam az udvaron, s nagy robajjal benyitottam az ajtón.

— Hazudtam! — kiáltottam. — Hazugság volt az egész, itt vannak a hajszálai, legalább százat kihúztam, ötszázat vagy ezret, nem is tudom, kár volt ezért a sűrű hajzatért, kár volt bizony... kár volt — mondtam újra —, kár volt — mondtam harmadszor is, de a rossz ember nem válaszolt, Pajtikám, mozdulatlanul hallgatott.

Álltam mellette egy ideig, sírni akartam, de nem sikerült, mostanában semmi sem sikerül, Pajtikám, aztán közelebb léptem, széttártam összeszorított ujjaimat, s a hajszálakat a rossz emberre hintettem, remélem, senki sem fogja megtudni, hogy mit cselekedtem, még azt hinnék, hogy halottgyalázásról van szó, vagy hogy megtévelyodtam, pedig én csak azt akartam bizonyítani, hogy jó vagyok, tudod, nálunk mindenki jónak született és jót cselekedett, az anyám, az apám és a nagyapám is ilyen volt, mindig mindenki jót cselekedett nálunk, mint egy automata gép, amely

állandóan automata gép, attól automata, hogy automatának teremtették. Aztán még arra kérlek, Pajtikám, hogyha meglátnád a rossz ember arany-palástját előbújni a föld alól, kézzel, foggal, körömmel próbáld miszlikre szakítani, hiszen megegyeztünk abban, hogy nincs szükség reá, mert még a történelem előcsarnokába kerülhetünk, mozdulatlan kőszikláknak a mozdulatlan kősziklák közé, és akkor újra megtörténhet, hogy valaki felülről figyel bennünket, és dermedtnek, mozdulatlannak látja majd Rhodésiát, amilyennek én láttam a rossz ember feje tetején.

Györkös Mányi Albert: Nagybögös